

NEKI PROBLEMI KOJI OPTEREĆUJU HRVATSKO ŠUMARSTVO U DANAŠNJIM GOSPODARSKIM, DRUŠTVENIM I EKOLOŠKIM UVJETIMA

(iz Izvješća na 107. godišnjoj skupštini HŠD-a u Županji)

Prof. dr. sc. dr. h. c. Slavko MATIĆ, predsjednik HŠD-a

Hrvatsko šumarsko društvo, udruga inženjera i tehničara šumarstva i drvne tehnologije, danas u 157-godini postojanja i aktivnog rada broji 3018 članova, raspoređenih u 19 područnih udruga na području cijele Hrvatske. Nije nam poznato da postoji u Hrvatskoj slična udruga tako duge tradicije, čije se članstvo brine o 43,5 % površine Hrvatske, a koje upravlja u ovoj državi s najvećim materijalnim dobrom i vrijednošću. Sigurni smo da ne postoji ni jedno poduzeće u Hrvatskoj koje upravlja s tako vrijednim resursom. Da budeмо do kraja jasni, ovaj put ne mislimo na općekorisne funkcije šuma koje bi taj resurs opravdano i znanstveno utemeljeno povećale za preko dvadeset puta. Mislimo samo na šumsko zemljište od oko 2 430 000 ha idrvnu zalihu koja iznosi 320 milijuna m³, a koja se svake godine u obliku prirasta povećava za dalnjih 9 milijuna m³. Na našu veliku žalost i razočaranje, znamo da većina tako ne razmišlja, a što je još tragičnije, o tome ne vodi računa, a vjerojatno i ne znaju to ni organi vlasti naše države, koja je vlasnik toga dobra. Upravo suprotno, ona se prema šumi, šumarstvu i ljudima koji u njima predano rade, odnosi lošije nego prema brojnim gubitašima. Čak još gore od toga, jer se gubitaši saniraju, a šumarstvo je svakim danom sve siromašnije. Oduzimaju mu se šume, ne dobiva nikakav poticaj ni u obliku verbalne podrške, uskraćuje mu se i smanjuje slobodno tržište i tržišno nadmetanje, a cijene drvnih sortimenata određuju se administrativno, izvan utjecaja šumarstva. Cijene odgovaraju vječitim gubitašima, koji u većini slučajeva uz svesrdnu podršku politike ne plaćaju ni tako nisko vrednovanu, a u pravim tržišnim uvjetima vrlo kvalitetnu robu.

Ponosni smo na svoju dugu tradiciju obilježenu ponajprije brigom za šume i šumarstvo Hrvatske, u želji da svi oni koji aktivno rade u toj struci daju najviše u prilog poboljšanja kvalitete i vječnosti šuma. Isto tako, uvijek smo vjerovali, a i danas, da će nam se uloženi trud i ljubav prema šumi višestruko i trajno vratiti, ne

u enormnim i za pristojan život nepotrebnim materijalnim dobrima, nego u zadovoljstvu i saznanju da pripadamo struci gdje je rad, ljubav i poštovanje temeljna odrednica i zakon. Bez tih odrednica ne bi bilo moguće ugojiti i danas održati šume, koje su po svojoj strukturi i vrijednosti najljepše i najvrjednije u Europi. Bez takvog uvjerenja ne bi bilo moguće šume uzbogati i održavati u stanju da daju materijalna i općekorisna dobra, dobra namijenjena svakom čovjeku ove zemlje.

Na 106. izbornoj skupštini Hrvatskog šumarskog društva, održanoj u Zagrebu 20. lipnja 2002. godine, izvjestili smo o radu i aktivnostima u razdoblju od 1998–2001., kada su održane 4 redovite godišnje skupštine i to 102., 103., 104. i 105. O tome smo detaljno informirali svu javnost u našem glasilu Šumarski list.

S obzirom da se ova redovita skupština događa u vremenu kad obilježavamo Dan šumarstva Hrvatske, mislimo da je uputno ukazati na neke teme i aktivnosti koje su bile aktualne u navedenom razdoblju, posebno na one probleme za koje mislimo da imaju odlučujuću ulogu za dobrobit šumarske struke i ljudi koji u njoj rade.

I prije navedenog razdoblja, već na 101. skupštini održanoj 9. svibnja 1997., kada smo raspravljali o temi "Hrvatsko šumarstvo danas i sutra", ukazali smo na probleme i na nužnost njihovog rješavanja, no oni nažalost u potpunosti nisu riješeni ni danas.

Ukazujemo i skrećemo pozornost našim Ministarstvima i Vladu RH o nužnosti izrade Strategije i konceptije Razvoja "Hrvatskih šuma" na temelju mišljenja struke, što treba biti osnova kod izrade novog Zakona o šumama i preustroja šumarstva. Istima iskazuјemo nezadovoljstvo njihovim odnosom prema "Hrvatskim šumama" i šumarstvu u cijelosti, što izaziva nezadovoljstvo među djelatnicima u šumarstvu.

Upozoravamo Vladu RH da je neodrživo da se od šumarstva izdvajaju sredstva za Proračun RH, uz isto-

dobno podržavanje neatržišnih odnosa šumarstva i drvne industrije. Protestiramo o dodjeli dionica poduzeća u stečaju, na liste finalista i na niske cijene drveta.

Ukazujemo na neodrživ i neprimjeran položaj šumarske struke u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva.

Ističemo da nema opravdanja proširivati nacionalne parkove na štetu šumarstva, jer je stručno upravljanje jamstvo i zaštita.

Tražimo da pojedinci i poduzeća koji obavljaju rad u šumi budu licencirani. Inzistiramo na decentralizaciji u kojoj šumarije moraju dobiti ulogu koja im u procesu odgovornoga rada i upravljanja i pripada. Isto tako ukazujemo da je projekt Svjetske banke o mediteranskim šumama krenuo u krivom smjeru, posebice glede trošenja novaca koji su dobiveni za taj Projekt, a koje će vracati Hrvatska država.

Na 102. skupštini HŠD-a održanoj u Zagrebu 16. srpnja 1998., te radnoj temi "Promišljanja o stanju šumarstva na pragu 21. stoljeća" formiramo niz zaključaka od kojih ćemo upozoriti na neke od njih.

Ističemo da su šumarstvu 21. stoljeća potrebni slobodni, pošteni i hrabri šumarski stručnjaci, koji će moći raditi u stabilnoj pravnoj državi.

Izostanak suprotstavljanja, borbe mišljenja i slobodne stručne misli, zastranjivanje u provedbi učinkovite organiziranosti, proizvodi gubitak motiviranosti i kreativnog stvaralaštva.

Ponovno se inzistira na razvijanju tržišnih odnosa između šumarstva i drvne industrije, licenciranju rada u šumarstvu, a posebice na krivo izvedene vodotehničke zahvate koji mijenjaju hidrološke prilike u šumskim biotopima, što ugrožava njihov opstanak.

Na 103. redovitoj skupštini HŠD-a održanoj u Ogulinu 25. lipnja 1999. godine, raspravljali smo o tri teme obuhvaćene zajedničkim naslovom "Aktualni problemi i zadaće hrvatskoga šumarstva".

Prva tema odnosila se na "Upravljanje i gospodarenje zaštićenim objektima prirode", druga je bila "Vodoprivredna naknada – stanje i prijedlozi za rješenja", a treća "Zapošljavanje šumarskih djelatnika i razvoj poduzetništva u šumarstvu".

Glede zaštićenih objekata prirode i proširenja površina nacionalnih parkova na teret i štetu šuma i šumarstva, u zaključcima se postavlja pitanje je li Hrvatski sabor svjestan bespotrebnog finansijskog gubitka i degradacije prostora nestručnim gospodarenjem, te činjenicom da javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode trajno opterećuju državni proračun.

Što se tiče vodoprivredne naknade, zaključak je da bi šumarstvo po ugledu na ostale europske države tre-

balo oslobođiti toga nameta, a oslobođena sredstva usmjeriti na sanaciju oštećenih šuma, čije su površine zbog propadanja šuma svakim danom sve veće.

Glede zapošljavanja u šumarstvu, ističe se da bi se ono povećalo kroz povećanu proizvodnju glavnih šumskih proizvoda, bolje iskorištanje sporednih proizvoda i veće bavljenjem sa sporednim djelatnostima.

Na 104. redovnoj godišnjoj skupštini održanoj 20. lipnja 2000. godine, tematska rasprava vođena je pod naslovom "Hrvatsko šumarstvo za 21. stoljeće".

Zaključci su formulirani u 11 točaka, a odnose se na izradu strategije razvoja RH, uz sudjelovanje šumarske struke, pod naslovom "Hrvatska za 21 stoljeće". Isto tako ističe se da vizija razvoja šumarstva Hrvatske, izrađena po šumarskoj znanosti i svim relevantnim sastavnicama ovog kompleksa, mora biti pretočena u revidirani Dugoročni program razvoja, a onda u Program restrukturiranja "Hrvatskih šuma". Inzistira se na jedinstvenoj ustrojenoj organizaciji uz poštivanje gospodarskih cjelina, tradicije i kulture regija, izbjegavajući političke i regionalne iskrivljene zahtjeve glede šume. Ističe se da dobit u šumarstvu 21 stoljeća nije moguća, a da ne ide na štetu održivog razvoja šuma i šumarstva.

Zaključci su poslani, pored ostalih, i Vladu RH, koja slijedom ovih zaključaka na sjednici održanoj 20. prosinca 2000. godine donosi ovaj zaključak:

Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i Upravni odbor Hrvatskih šuma da izvrše restrukturiranje Hrvatskih šuma prema sljedećim odrednicama:

- *jedinstveno poduzeće za šume, s organizacijskom i finansijskom odgovornošću proširenom i na najniže organizacijske jedinice (šumarije)*
- *privatizacija djelatnosti koje nemaju izravan utjecaj na gospodarenje šumama.*

Na 105. redovitoj skupštini HŠD-a, održanoj 13. lipnja 2001. godine iznesena su tri poticajna referata, i to "Šuma "tvornica" vode i zraka", "Prirodnost šuma, uvjet stabilnosti i proizvodnosti" i "Što je šuma i njen održivi razvoj". Isto tako raspravljalo se o aktualnim događanjima glede neprihvatljivih izmjena Zakona o šumama na dnevnom redu Hrvatskog sabora.

U četiri formulirana zaključka govori se o integralnom znanstveno-stručnom pristupu u gospodarenju šumama i nedjeljivosti u funkciji upravljanja i gospodarenja.

Isto tako ističe se da su prirodnost i biološka raznolikost temeljni uvjeti održivog razvoja, stabilnosti i jedinstvenog šumskog fenomena samoobnovljivosti. Spoznaja o veličini i značaju svih ovih trajnih funkcija

šuma, uvjetuju i upozoravaju na opasnosti koje sa sobom nosi jednostrani, profitu određen pristup gospodarenju šumskim ekosustavima.

Zbog trajne ugroženosti, sušenja šuma i degradacije šumskih staništa, nužna je brza i učinkovita sanacija staništa i obnova šuma. Takvi uzgojni zahvati mijenjaju postojeće prioritete i ciljeve, te istovremeno nalažu značajno veća ulaganja u uzgojne radove.

Zbog mnogoznačnih vrijednosti i osobite važnosti šumskih ekosustava, kao dobra od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku (članak 52. Ustava) Hrvatsko šumarsko društvo izražava upozorenje Hrvatskom saboru, moli i zahtijeva da se iz Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama, koji je upućen zastupnicima, isključe sve one odredbe koje nisu nužne za hitni postupak. Čvrstog smo stajališta kako šumski ekosustavi zaslужuju temeljitiju, stručnu i osjetljivu raspravu prije donošenja novih odredbi Zakona o šumama.

Na temelju ovih zaključaka sačinjen je i upućen dopis svim zastupnicima državnog sabora i članovima Vlade RH, sažet u 5 točaka. Iz onoga što je slijedilo zaključujemo da je zahtjev uvažen, a upravo ovih dana osnovano je novo povjerenstvo za izradu novog Zakona o šumama.

Navodeći samo one najvažnije aktivnosti HŠD u proteklom razdoblju između dvije izborne skupštine, trebamo spomenuti i okrugli stol kojega smo održali 30. siječnja 2002. pod nazivom "Koja su stručna, odgovorna i javna određenja hrvatskih šumara o strategiji šumarstva, restrukturiranju "Hrvatskih šuma" i novom Zakonu o šumama". Nakon rasprave i prijedloga pripremljeni su zaključci upućeni svim ogranicima na mišljenje. Iz materijala koji su dobiveni kao prijedlog za zajedničke zaključke, uočljivo je nezadovoljstvo ogrankova stanjem koje je uzrokovano nerješavanjem temeljnih problema koje smo i mi istakli u dodatašnjem izlaganju, a odnose se ponajprije na decentralizaciju.

Vrijedno je istaći da je u tom vremenu nastao i novi tekst Hrvatskog nacionalnog standarda za FSC certifikaciju šuma. Pitanje je koliko je nacionalni standard u primjeni i u funkciji bolje tržišne učinkovitosti.

Nezadovoljni odnosom šumarstva i zaštite prirode i okoliša 23. siječnja 2002. godine uputili smo pismo ministrima poljoprivrede i šumarstva te zaštite okoliša i prostornog uređenja, kojega je potpisao predsjednik HŠD-a i predsjednik Uprave Hrvatskih šuma d.o.o., tražeći sastanak radi rješavanja niza problema. Ne dobivši nikakav odgovor, što je u usput rečeno u današnje vrijeme postala uobičajena manira javnog komuniciranja, šumarska struka predstavljena: HŠD, AŠZ, Šumarskim

fakultetom i Šumarskim institutom 12. ožujka 2003. godine uputila je otvoreno pismo naslovljeno na Predsjednika RH, Predsjednika Hrvatskog sabora, Predsjednika Vlade RH i odnosnim ministrima, naznačivši probleme i tražeći posredovanje Vlade RH, s ciljem pokretanja aktivne zaštite prirode i okoliša. Po običaju odgovora još nema.

Vlada je u saborsku proceduru uputila Zakon o zaštiti prirode. HŠD i Hrvatske šume uputile su primjedbe koje nisu uvažene. Zbog toga je HŠD u imu šumarsva Hrvatske uputilo saborskim zastupnicima i javnim medijima letak s glavnim primjedbama na Zakon. U njemu ističemo kako bi on "u nekim svojim odredbama, ako se ne izmjene, mogao imati nesagledive posljedice za funkcioniranje cijelog šumskog ekosustava. Riječ je o odredbama i područjima gdje se šumarstvo i zaštita prirode uzajamno isprepleću, i gdje, pokazala je europska praksa, jedni bez drugih ne mogu. U svom najvećem dijelu, tradicija aktivne zaštite prirode u Hrvatskoj vezana je uz dvjestogodišnju organiziranu aktivnost šumarske znanosti i struke".

Letak je "dobrotom" stigao na klupe svih zastupnika i u sobu novinara. Naši su predstavnici bili nazočni sjednici Saborskog odbora za zaštitu okoliša. Nakon dvosatne dosta konkretnе rasprave, stekao se dojam da ovakav Zakon nećeći na prvo čitanje. Na žalost, nakon druge sjednice Odbora u mjesecu travnju, kojoj su također bili nazočni naši predstavnici, Zakon je posлан na prvo čitanje.

Na prošloj sjednici Upravnog odbora raspravljeni smo o Inženjerskoj komori i šumarskom odjelu unutar nje. Mišljenja smo da bi na tome trebalo ozbiljno porudit, kao i na stručnim ispitima.

Isto tako dosta je važno da aktiviramo već dugo do nesenu odluku da unutar HŠD formiramo sekciju Pro Silva Croatica, te da se učlanimo u europsku udrugu Pro Silve. Pro Silva je udruga europskih šumara koja radi na afirmiranju prirodnog pomladivanja šuma i pretvorbi monokultura u prirodne sastojine, uvažavajući uzgojne postupke koje na sreću Hrvatska nikad nije ni napustila. Zbog toga što su hrvatski i slovenski šumari osnovali Pro Silvu u Ljubljani 1987. godine, i što se ona vrlo intezivno proširila u cijeloj Europi, nužno je da mi kao njeni osnivači budemo članovi tako značajne udruge, iako cijelo vrijeme našega postojanja radimo na njenim načelima, koje smo i predložili prilikom njenog formiranja.

Nakon svega iznesenog, pitamo se koliko se uloženi trud sviju nas okupljenih u ovom HŠD isplatio i koje smo rezultate postigli boreći se za ona temeljna prava šumarske struke i šumarstva, koja su ovoj, preko dva stoljeća staroj struci, uvjek pripadala.

Naše je mišljenje da nismo postigli puno, a nikako onoliko koliko bi nam u svakoj demokratskoj pravnoj državi pripadalo, uzimajući u obzir da je šumarstvo infrastruktura svake države, što znači da je to ekološka i ekonomska podloga svakog društva. Održavajući i podržavajući šumu kao vrlo složen ekosustav u stanju funkcioniranja na skoro 40 % površine, taj samoobnovljivi prirodni resurs s više od tristo milijuna žive drvne zalihe koja bogato pruža gospodarska i općekorisna dobra, dajemo svoj obol cijelom društvu i ispunjavamo temeljne zadaće koje su pred struku postavljene.

Nismo ni gubitaši, nismo pred stečajem, naši radnici ne štrajkaju, još uvijek održavamo i povećavamo temeljnu supstancu (drvnu zalihu) po volumenu i površini, a kada bi se na znanstvenim i stručnim načelima vrednovao naš rad i naši proizvodi, što znači kada bi društvu fakturirali proizvedeni kisik, smanjeni CO₂ i učinak staklenika, proizvodnju vode, održavanje klime, poljoprivredne proizvodnje, doprinos turizmu i dr., onda bi vjerojatno poslijе zadovoljavanja potreba jednostavne i proširene reprodukcije šuma mogli govoriti o profitu u šumarstvu.

Imajući to na umu i znajući za sav rad i trud koje je ova struka vjekovima ulagala u obnovu, pomlađivanje, njegu i održavanje šuma te izvodila sve one dodatne radove koji su omogućavali zaštitu, uređivanje i racionalno gospodarenje, pitamo se koliko nam društvo u cjelini to prizna, a posebice one specijalizirane organizacije koje bi taj rad trebale prepoznati i cijeniti.

Kako nas uvažavaju i cijene za posao zaštite okoliša, najbolje pokazuje primjer dodjele ovogodišnje nagrade za zaštitu okoliša, koju svake godine dodjeljuje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja.

Ove godine HSD je predložilo za tu nagradu Hrvatske šume d.o.o Zagreb, imajući u vidu da skoro 10 000 zaposlenih uspješno radi na zaštiti okoliša, a posebno jer je hrvatsko šumarstvo ove godine dobilo FSC certifikaciju na cijeloj površini šuma, što nije uspjelo nikome u Europi, a ni u svijetu. Kao što smo i očekivali nagrada nije došla u šumarske ruke, jer su hrvatskom šumarstvu bile konkurentnije neke banke koje iz reklamnih pobude financiraju sadnju nekoliko stotina borovih sadnica, neke osobe koje su uspješno izbrojile broj pera u repu neke ptice ili pak osobe koje bolje poznaju sastav makije u mediteranskim šumama, uzgred rečeno s kojima s uspjehom gospodare šumari.

Još slavnija i s više apsurda zabilježena je aktivnost naših zaštitara okoliša kod dodjele Certifikata Hrvatskoj elektroprivredi kojim joj se priznaje poštivanje ekoloških načela kod proizvodnje električne energije. Iako je uz veliku pompu i pratnju medija održana na brani hidrocentrale Varaždin, one iste hidrocentrale i

brane zbog čije se izgradnje u neposrednoj blizini osušilo 2500 ha šuma, a zbog stalnog produbljivanja kora, nizvodno od strojarnice i pada razine podzemnih voda i dalje se suše najvređnije hrastove šume. Samo se u šumi Repaš ove godine osušilo 7 000 m³ drvne mase hrasta lužnjaka. Svima je jasno da je taj apsurdni čin izведен kao priprema za izgradnju planirane, a od svih pravih poznavatelja zaštite prirode osporavane nove hidrocentrale Novo Virje.

Nakon svega iznesenog, pitanje je koji su problemi i teme prioritetne i bitne za šumarsku struku na kojima bi se trebali posebno angažirati, i koje bi trebalo uvrstiti u programe naše aktivnosti.

Mišljenja smo da moramo raditi na onim problemima koje već godinama ne rješavaju institucije izvan šumarstva, a odlučujuće su za šume i šumarstvo Hrvatske. Isto tako, možda još i više, nužno je rješavati one probleme koji su u djelokrugu naših mogućnosti rješavanja, a ne rješavamo ih zbog niza sve većih i većih slabosti i pogrešaka u našem radu i odnosu prema radu.

Možemo ih taksativno nabrojiti, a nakon toga svakom od njih kratko iznijeti naš stav o načinu i mogućnosti njihovog rješavanja. To su:

1. Izrada novog Zakona o šumama na temeljima Strategije razvoja šumarstva koja je u proceduri i Restukturiranja Hrvatskih šuma d.o.o. koji je i u programu Vlade RH.
2. Problemi oko zaštite okoliša vezani za aktivnosti Ministarstva zaštite okoliša i prostornog planiranja na "pasivnoj" zaštiti šuma, te problemi vezani za Zakon o zaštiti okoliša i OKFŠ.
3. Svakodnevno smanjenje površine šuma u Republici Hrvatskoj vezano za Zakon o cestama te vodoprivredna naknada kao "harač koju šumarska raja" mora ni kriva ni dužna plaćati.
4. Položaj šumarske struke u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva
5. Moralni lik šumara u današnjim tržišnim, restriktivnim odnosno prohibicijskim kao i sramotno lošim materijalnim uvjetima

ad. 1. Kod izrade novog Zakona o šumama naše je mišljene da imamo sreću što posjedujemo zakone koji su bili na snazi tijekom naše duge šumarske povijesti. Kao početak spomenimo prvi značajni Zakon donesen kao Šumski red Marije Terezije 1769. godine u kojem je po prvi put na scenu stupilo načelo potrajanosti šuma ili kako ga danas zovu načelo održivog razvoja. Za Zakon o šumama iz 1852. godine, mnogi poznavatelji te problematike i danas tvrde kako je to još uvijek najbolji zakon ikada kod nas napisan i primjenjivan.

Kod rada na zakonu nužno je uvažavati temeljne aksiome šumarstva i šumarske struke koji su uvijek na snazi, uz unošenje novih spoznaja o šumama i šumarstvu temeljene na znanstvenim šumarskim dostignućima. **Nužno je smjestiti šumarstvo na pravo mjesto u kontekstu definiranja njegovog razvoja, vrijednosti i autonomije.** Posebno je važno odrediti njegov položaj kada su u pitanju ostala područja koja ga, pogotovo u zadnje vrijeme, destabiliziraju, osiromašuju te ne uvažavaju njegove dokazane i prave vrijednosti i nezamjenjivost u kontekstu gospodarskog razvoja zemlje, zaštite okoliša, proizvodnje i zaštite vode, zraka, tla i dr.

Posebno se moramo kloniti činovničkog mentaliteta koji se bazira na uskogrudnošću, kompleksima, a najviše na nepoznavanju šumarske struke, što je nažalost došlo do izražaja u nedavnom pokušaju izrade Zakona, koji je takav skoro došao na dnevni red Hrvatskoga sabora, a na sreću završio tamo gdje i spada – u košu.

Po našem mišljenju, najviše problema bit će s ustoličenjem i inkorporiranjem u Zakon temeljnih dokumenta na kojima se mora graditi Zakon, a to su Restrukturiranje Hrvatski šuma i Strategija razvoja šumarstva. Restrukturiranje, kako je napravljeno, ponajprije je popis problema s kojima se susreće današnje šumarstvo Hrvatske, reynosno saslušano i popisano u pričaonicama hrvatskih šumara tijekom 2-godišnjeg boravka irskih i ostalih europskih stručnjaka u Hrvatskoj, te je po kvaliteti kao "sveta vodica" – niti koristi niti šteti, doduše skupo plaćena.

Teže će bit ili bolje rečeno možda i nemoguće, napraviti Zakon koji se temelji na dohodovnom šumarstvu s dobiti i profitom kojega nikada dovoljno, a da se ne odrekнемo temeljnih načela koja su neprikosnovena u šumarstvu. **Dohodovno šumarstvo u uvjetima kada je trupac jedini proizvod sa zamrznutim cijenama, bez tržišnih odnosa, s dirigiranom raspodjelom, s rokovima plaćanja ovakvim kakvi jesu i još mnogo toga, samo je iluzija rođena u nečijim glavama.** Kakvo je to dohodovno šumarstvo kada se danas na licitaciju daje samo 2 % trupaca, a primjera radi navodim da se u razdoblju 1990-1995 godina na licitaciji nalazio 36 % trupaca.

Kako je to dohodovno šumarstvo kada su svaki dan sve veći problemi sušenja i propadanja šuma koji zahitjevaju nužne i skupe intervencije. Hocemo li napustiti njege, zaštitu i obnove šuma zbog profita koji se pod svaku cijenu mora ostvariti. Sumnjam da netko u ovoj dvorani u to stvarno i iskreno vjeruje.

Prema mišljenju priznatih i poznatih šumarskih ekonomista, profit u šumarstvu je "trošak budućnosti", a iznosi samo 2 %.

ad. 2. O problemima vezanim za aktivnosti Ministarstva zaštite okoliša i prostornog planiranja kada se radi o izdvajaju velikih i kvalitetnih šumskih kompleksa, u neku vrstu zaštite te poremećenih pojmljova gospodarenja i upravljanja i ostalih nesporazuma vezanih za tu temu, dosta je rečeno. Svima nam je jasno da trajna, pasivna i slikovito možemo reći policijska zaštita šuma kao živih i vrlo složenih ekosustava, vodi u njihovu degradaciju. Šume se s gospodarskim zahvatima temeljenim na prirodnim procesima održavaju u optimalnoj fazi, odnosno stanju. **Izostankom temeljnih šumskouzgojnih i ostalih zahvata, posebno njege i obnove šuma, gubi se svojstvo bioške raznolikosti, produktivnosti i stabilnosti te prelazi u fazu starenja i propadanja.** Moramo se prisjetiti one istinite uzrečice koja glasi: "U prašumi ptice ne pjevaju". To je istina, znanstveno i životno verificirana, i morali bi je uvažavati svi oni koji imaju ambiciju bavljenja s okolišom, a posebice oni koji nastupaju pod gesmom zaštite okoliša.

O novom zakonu o zaštiti okoliša bilo je riječi na početku našeg izlaganja. Njegova je ambicija, pored ostalog, da se sredstva OKFŠ-a stave u njegovu funkciju. Prema informacijama kojima raspolaćemo, Vlada RH odlučila je da OKFŠ ostane izvan toga, u dosadašnjim okvirima, što je normalno i razumljivo. Podsjecamo da je OKFŠ po važećem Zakonu o šumama nastao iz potrebe saniranja šteta na šumama koje nastaju ponajprije onečišćenjima i drugim aktivnostima industrije i ostalih privrednih aktivnosti, koji na bilo koji način utječe na sušenje i propadanje šuma. To su sredstva isključivo nastala zbog saniranja takvih stanja i zbog financiranja znanstveno-istraživačkog rada u šumarstvu, u svrhu rješavanja problema koji su svakim danom sve veći.

ad. 3. Zakon o cestama koji egzistira skoro 10 godina u čistoj je suprotnosti s važećim Zakonom o šumama, kada su u pitanju obeštećenja za uništene šume u vlasništvu Hrvatskih šuma, prilikom izgradnje cesta i ostale infrastrukture vezane za ceste. Takva situacija uzrokuje sramotno stanje za cijelu državu, a održivi razvoj, odnosno potrajnost šuma već 10 godina ne postoji. **Hrvatska u današnje vrijeme, svake godine ostaje bez tisuće i tisuće ha šuma, jer se ne uvažava Zakon koji određuje da se sredstva dobivena za šumu i šumska zemljišta moraju uložiti u podizanje novih šuma na novom zemljištu u površini najmanjoj onoj koja je uništена.** Interesantno je da se privatnim šumovlasnicima ta nadoknada isplaćuje, ali oni nisu obvezni podizati nove šume, što je ustvari ista, i to loša situacija kada je u pitanju održivi razvoj šuma. Busamo se u prsa s pravnom državom, a oni koji su morali o tome voditi računa zatvaraju oči na očitom kršenju Zakona. Isključiva krivnja za takvo stanje pa-

da na Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva, čija je dužnost da u ime države štiti interes države i šumarstva, a isto tako odgovornost snosi i već spominjano Ministarstva okoliša i prostornog planiranja, kome je nažalost lakše štititi šume od šumara nego od gradevinara.

Glede vodoprivrednog doprinosa mislim da smo istakli temeljni problem. Uz sve uvažavanje vodoprivredne struke, nije logično da šumarstvo kao proizvođač vode za tu istu vodu još plaća velike doprinose, kako bi se distribuirala potrošačima. Mislimo da u toj nelogičnoj situaciji svi gubimo, i šumarstvo i vodoprivreda. Izdvajajući velika sredstva iz šume, ne ostaje nam dovoljno da saniramo narušenu strukturu mnogih sastojina, nastalu sušenjima i propadanjima šuma. Tačko narušena struktura nije u stanju kvalitetno pružati općekorisna dobra, u što spada i proizvodnja vode, koje je i zbog toga sve manje.

ad. 4. Položaj šumarske struke u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva upravo odgovara prije iznesenim stavovima o nepoštivanju Zakona o šumama. **Nažalost, najveće uvažavanje šumarstva je što mu se ime nalazi u nazivu Ministarstva i više ništa.** Dovoljno je vidjeti broj ljudi koji rade na problemima šumarstva i lovstva te sredstva koja se osiguravaju za projekte i ostale poslove koji se odnose na umapređenje šumarstva, pa ih usporediti sa sredstvima koja se osiguravaju za poljoprivredu. Usporediti se i ne može jer nam se čini da su sredstva u šumarstvu jednaka ili blizu nule.

U razmišljanju kako riješiti taj problem, slobodni smo **predložiti organizaciju Ministarstva po austrijskom, bavarskom i danskom modelu.** Naime, oni imaju Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede i okoliša. Jedan je ministar koji koordinira rad četiri ravnopravna resora. Čini nam se, kakva je danas situacija, da bi bilo lakše osnovati takvo Ministarstvo nego u njemu postići ravnopravnost, jer je nažalost među ravnopravnima uvijek netko ravnopravniji.

ad. 5. Moralni lik šumara u današnjim tržišnim, restriktivnim, odnosno prohibicijskim kao i sramotno lošim materijalnim uvjetima vrlo je teško jednostavno definirati i smjestiti ga u takvu složenu i nimalo laku i ohrabrujuću realnost. U našim obraćanjima šumarskoj javnosti već preko 10 godina, inzistiramo i pozivamo na više reda, rada i poštjenja, jer smo mišljenja da je to oduvijek krasilo šumarstvo kao struku, a hrvatske šumare posebno. Trebalо bi puno više vremena da bi isticali brojne pojedince koji su po svojim stručnim i moralnim kvalitetama bili perjanica struke. Takvi danas sjede i ovdje među nama. Zbog takvih smo i osnovali povjerenstvo koje će ih pažljivim odabirom učiniti još

poznatijim široj javnosti, podizanjem spomen obilježja na nekom s razlogom odabranom mjestu, kao znak našeg poštovanja i zahvale. Prija tri dana to se dogodiло podizanjem spomen ploče akademiku Mirku Viđakoviću, na čemu se još jednom zahvaljujem Hrvatskom šumarskom društvu, ogranaču Našice i Upravi šuma podružnici Našice, na pravom odabiru i dobro izvedenom poslu.

Nažalost, danas živimo u vremenu gdje je poštenje na vrlo niskoj cijeni, jesu lije je i od ionako jeftine hrastovine, koja se dodjeljuje distribucijom na različite načine i na različite intervencije. **U tim neatržišnim uvjetima, gdje na žalost, zbog jeftine sirovine i dosta zakučaste distribucije, neki nalaze svoju računicu.** Kako se to moderno kaže, oni dilaju, jer im tako nesređeni odnosi idu na ruku. **Jeftina sirovina je uzrok nicanja na stotine pilana koje s drvnom strukom nemaju nikakve veze.** Svatko može biti "stručnjak" pilanar, pod navodnim znakovima, samo ako nade vezu kako doći do jeftine sirovine. To ide neposredno na štetu drveno-tehnološke struke i mnogih koji rade po svim tržišnim načelima i zakonima. Teško je tu tražiti krivce i nekog prozivati. Mislim da je zakazala pravna država koja podržava nered na tržištu. Sjetimo se da svaka prohibicija rađa pojave koje su u suprotnosti sa zakonom. Puno je dilera, mecenata i pokrovitelja s vezom i bez veze, a izgleda da im posao ide.

Teško je u takvima uvjetima i poslovodstvu Hrvatskih šuma kao najvećem proizvođaču drvene sirovine u nastojanjima da se uvede više reda, jer se tu u glavnom ne zna tko piće, ali se zna da plaćaju šume i šumarstvo.

Uvjereni smo da je to opća pojava današnjeg trenutka u Hrvatskoj, u kojoj nažalost ni šumarstvo i drvena tehnologija nije ostala izolirana. Sviše smo jaka i organizirana struke da ove ipak sporadične probleme ne riješimo. Svi mi koji živimo za šumarstvo i od šumarstva moramo imati jasnu viziju njegovog razvoja po načelima potrajnosti ili održivog razvoja. Onima koji umjesto vizije preferiraju proviziju nije mjesto u ovoj struci.

Na kraju moramo reći da smo na neki način, možda malo pojednostavljeno, ukazali na situaciju u kojoj se nalazimo i razloge koji su nas doveli u ovakvo stanje. Nije dobro i ne bi trebalo za to nikoga optuživati dok nismo poduzeli sve moguće korake da takvo stanje, ma koliko danas još bilo, popravimo. Uvjereni smo da struka kao što je naša još ima snage za to.